

Становище

от доц. Юлия Кирилова

**относно кандидатурата на доц. дфн Татяна Дамянова Евтимова
за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност професор
по Съвременен език урду (05.04.35), обявен в ДВ, бр. 39/20.05.2011 година**

Доц. дфн Т. Евтимова е завършила Московския държавен университет през 1979 г. със специалност “филолог-индолог с основен индийски език урду”. Академичната ѝ кариера на университетски преподавател в специалността индология в СУ “Св. Кл. Охридски” (ФКНФ) започна през 1983 г. – първите три години като хоноруван преподавател, а от 1986 г. – като щатен асистент.

По стечение на обстоятелствата и поради непрекъснатия ми контакт с Т. Евтимова през всичките години от постъпването ѝ на работа в Университета до ден днешен, както в професионален, така и в чисто човешки план, имам непосредствени впечатления от работата ѝ като преподавател, като административен ръководител, като учен ориенталист със задълбочени познания и широки интереси не само в областта на индологията. Всепризнатите ѝ качества на успешно реализиращ се преподавател и учен, прилагащ своите знания и творчески възможности в различни области на индологията, както и впечатляващият списък от заглавия на научните ѝ публикации обуславят правото ѝ на участие в обявения конкурс за професура.

Поради ограничения характер на Становището намирам за възможно и уместно да спра вниманието си на четири от основните трудове, представени за участие в конкурса. Тава са “Увод в индологията” (УИ “Св. Кл. Охридски”, С., 2004), “Урду като лингвомодел на интеграция между две граматични култури” (Авангард-Прима, С., 2008), “Диалектология на езика хинди (университетски курс лекции)” (Авангард-Прима, С., 2008) и “Грамматика на езика урду” (Авангард-Прима, С., 2011).

Специалността индология в СУ “Св. Кл. Охридски” е замислена и организирана преди всичко като филологическа специалност с основни научни направления езикознание и литературознание, каквито са повечето филологически специалности у нас. Но когато става дума за Индия и индология, необходимостта

от овладяване на нефилологически аспекти на познанието в широк диапазон като предпоставка за успешно навлизане в “чисто” филологическата материя, е повече от очевидна. Съставеният от доц. Т. Евтимова курс по “Увод в индологията” отговаря на тази потребност. Тази книга предлага основни познания по история, антропология, древна литература, философски и религиозни доктрини, обзор на съвременната езикова ситуация на индийския субконтинент – все реалности, без познаването на които успешното навлизане в “дебрите” на сериозната наука индология би било, ако не невъзможно, то поне непълноценно.

Трудът “Урду като лингвомодел на интеграция между две граматични култури” е изключително интересен с описанието на процеса на адаптация на арабските езикови елементи и органичното им вграждане в структурната тъкан на индоарийския език хиндустани, което е улеснено от посредничеството на индоевропейския персийски език, на базата на който се осъществява първичната адаптация на семитската лексика към индоевропейската фонетика и морфология. Моделът на описание на това двустепенно заимстване на езикови елементи през трети език може да бъде приложен и по отношение на арабските и персийски заемки в българския език, преминали с посредничеството на турски.

Книгата “Диалектология на езика хинди” осветлява както основни проблеми на диалектологията като езиковедска дисциплина, така и частни проблеми на диалектите на езика хинди. Много детайлно е разработена темата за съотношението между книжовния език и териториалните диалекти, което е предпоставка за правилното осмисляне на основните ареални особености на местните говори. Почти една четвърт от обема на книгата заемат текстове-образци от различни диалектни говори, което е добра база за упражнения и затвърждаване на уменията за разпознаване на отделните диалекти.

Не мога да премълча, че с най-голям интерес, а защо не и с удоволствие, четох “Граматика на езика урду”. Книгата съдържа разделите **Увод**, **Морфология**, **Синтаксис**, **Речников състав** и **Приложения**.

В раздела **Увод** са представени звуковият състав на езика, проблемът за ударението и проблемите на графиката. Да, проблемите на графиката не са малко и всички те идват от ограничените възможности на арабската графика и правопис да

изразяват чуждоезична реч. Явлението е познато и в други езици, контактни с арабския в графичен план, например османотурски ... В тази книга трудностите на графиката са детайлно описани и най-важното – посочени са “начини за преодоляване на графичната недостатъчност”.

В раздела **Морфология** е представена пълна картина на морфологичния строеж на езика, като не са пропуснати и чуждоезичните морфологични елементи, например арабски и персийски модели за образуване на множествено число. Важно място в този раздел заема описанието на съществуващите в езика словообразователни типове на производни и сложни думи, илюстрирано с голям брой примери.

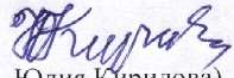
Разделът **Синтаксис** представя видовете изречения по значение и строеж, като и тук специално внимание е отделено на арабските и персийските структурни елементи, например на определителната конструкция изафет.

Разделът **Речников състав** съдържа интересна информация за лексиката на съвременния език урду, която е представена разпределена в три групи: думи със собствено индийски произход, думи с чужд произход и хибридни образувания, съдържащи словообразователни елементи с различен езиков произход.

Искам да отбележа, че “Граматика на езика урду” може да бъде определена като научна описателна граматика на съвременен книжовен език. Наред с това тя може да бъде определена, в известна степен, и като съпоставителна граматика – имам предвид не само неизбежните сравнения с хинди, арабски и персийски, но и съзнателно включените от авторката чести сравнения с български език, посочващи както аналозиите, така и контрастните моменти в строежа на урду и български. Намирам, че това решение прави книгата особено полезна за носители на български език, изучаващи урду.

В заключение мога да кажа, че впечатленията ми от доц. дфн Т. Евтимова като преподавател, учен и граждански ангажирана личност, формирани в продължение на почти три десетилетия, ми дават увереност да преценя, че тя напълно заслужава да бъде удостоена с научното звание професор.

Подпис:

(доц. Юлия Кирилова)

17.09.2011 г.